

Nr 223

Av herr Björk m. fl., *angående politisk information och propaganda på arbetsplatser.*

(Lika lydande med motion nr 252 i Andra kammaren)

Vid olika tillfällen under senare år har frågan om rätt att bedriva politisk information och propaganda på arbetsplatser aktualiserats. Genom cirkulär har medlemmar av Arbetsgivareföreningen uppmanats att förhindra sådan propaganda, särskilt i valtider. Under den senaste valrörelsen inträffade bl. a. att en arbetstagare förhindrades att på sin arbetsplats mottaga en postförsändelse innehållande valtryck. Gränsdragningen i fråga om arbetsgivares och arbetstagares rättigheter på detta område är oklar.

Några särskilda lagbestämmelser finns inte om arbetsgivares rätt att förbjuda politisk propaganda på arbetsplats. Allmänt gäller att arbetsgivaren enligt kollektivavtal äger leda och fördela arbetet och att han i följd därav kan utfärda ordningsföreskrifter, reglementen, instruktioner, arbetsordningar m. m., varigenom han kan förbjuda i varje fall sådan verksamhet som inkräktar på arbetet. I en del kollektivavtal återfinnes särskilda bestämmelser, som berör möjligheterna att bedriva politisk propaganda på arbetsplats. Enligt gällande kollektivavtal mellan Järnbruksförbundet och Svenska metallindustriarbetareförbundet äger arbetare inte utan arbetsgivarens medgivande hålla möten inom arbetsområdet; ej heller må på arbetsplatsen under pågående arbete bedrivas agitation av något slag. Inom skibranschen förekommer regler, enligt vilka det är förbjudet att inom fabriken eller dess inhägnade område bedriva agitation. Vidare stadgas att annonser och anslag inte får uppsättas på annat ställe inom fabriksområdet än på därtill avsedd annonstavla, vilken fabriken är skyldig att uppsätta på lämplig plats. Inom textilbranschen är agitation förbjuden, i varje fall om den kan inverka störande på arbetet. Anslag eller kungörelse inom arbetsplatsen får endast uppsättas med arbetsgivarens medgivande. Också för Verkstadsföreningens medlemmar gäller att anslag inte får uppsättas av arbetare inom verkstadsområdet annat än efter vederbörligt tillstånd samt på anvisad plats. Den som på arbetsplatsen uppehåller sig med onödigt prat eller bedriver agitation må omedelbart avskedas.

Det kan noteras, att samtliga dessa särbestämmelser avser arbetare inom det privata näringslivet medan kollektivavtal och andra bestämmelser för

anställda inom den offentliga sektorn inte synes innehålla uttryckliga förbud mot agitation. Historiskt kan väl detta förklaras med att agitation bland arbetarna i äldre tider framkallat särskild fruktan hos de privata arbetsgivarna. Av allt att döma åberopas såväl arbetsgivarens rätt att leda och fördela arbetet som förfoganderätten över fabriksområden vid utformandet av förbudsbestämmelser av detta slag.

Den starka ovilja mot politisk information och propaganda, som kan spåras i nämnda bestämmelser, har länge haft sin motsvarighet på andra områden av samhällslivet. För inte länge sedan ansågs det synnerligen olämpligt att i någon form tillåta »politik» i skolorna. Numera har man funnit att ett visst mått av politisk information gör eleverna bättre rustade att träda ut i samhällslivet. Längre ansågs de intagna på olika slags anstalter i behov av särskilt skydd mot politisk påverkan, medan man numera öppnat vissa möjligheter till politisk information i valtider.

Den ytterst restriktiva inställningen till varje form av politisk påverkan på arbetsplatser som präglar de privata arbetsgivarna kan sålunda tolkas som en ideologisk eftersläpning. Ur allmänt demokratiska synpunkter anses det vanligen önskvärt, att den politiska påverkan, som olika massmedia utövar, skall kunna kompletteras med påverkan från man till man. Människorna tillbringar en stor del av sitt liv på arbetsplatserna, där emellertid sådan påverkan anses olämplig. I praktiken förekommer naturligtvis politiska samtal på raster o. d. Det är emellertid otillfredsställande att frågan om vilka former av politisk påverkan som i detta sammanhang kan anses skäliga och rättsligt grundade inte blivit föremål för analys. En långtgående tolkning av arbetsgivarnas rättigheter kan framkalla irritation och stå i strid med det allmänna önskemålet om ökad politisk medvetenhet och kunskap hos medborgarna. Rimligt är att anställda på privata arbetsplatser i varje fall inte skall utsättas för starkare restriktioner än anställda i statlig eller kommunal tjänst. På alla arbetsområden gäller givetvis att politisk verksamhet, som stör arbetsprocesserna eller innebär ett obehörigt tryck mot enskilda, inte är önskvärd. Men med denna reservation kan man ändå överväga en något större rörelsefrihet än vad som nu föreligger. I samband med strävandena mot företagsdemokrati förtjänar det t. ex. att övervägas om inte de anställda bör ha större möjligheter att fritt förfoga över egna anslagstavlor på arbetsplatsen. Det är långtifrån säkert att man har behov av nya preciserade rättsregler i fråga om politisk information och propaganda på arbetsplatserna, men det faktiska läget och dess rättsliga förutsättningar kan förtjäna närmare undersökning, bl. a. för att främja en debatt kring problematiken och bidra till en modernare och mindre restriktiv praxis.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att de rättsliga förutsättningarna för politisk information

och propaganda på arbetsplatser jämte gällande regler och praxis på detta område göres till föremål för utredning.
Stockholm den 22 januari 1969

Kaj Björk (s)

Arne Pettersson (s)

Paul Jansson (s)

Nr 224

Av herr **Dahlén m. fl.**, om sabbatsår.

(Lika lydande med motion nr 260 i Andra kammaren)

Stockholm den 22 januari 1969

Olle Dahlén (fp)

S.-O. Österdahl (fp)

Ruth Hamrin-Thorell (fp)

Gunnar Richardson (fp)

Sven Nyman (fp)

Eric Peterson (fp)

Nr 225

Av herr **Dahlén m. fl.**, om åtgärder mot narkotikamissbruket.

(Lika lydande med motion nr 284 i Andra kammaren)

Stockholm den 23 januari 1969

Olle Dahlén (fp)

Birger Lundström (fp)

Stig Stefanson (fp)

Axel Andersson (fp)

Ruth Hamrin-Thorell (fp)

Eric Peterson (fp)
